

פרשת משפטים תשס"ט בענין מוקדם ומאוחר בתורה

רש"י

(יח) **כה תאמר** - בלשון הזה: **אתם ראיתם** - יש הפרש בין מה שאדם רואה למה שאחרים משיחין לו, שמה שאחרים משיחין לו פעמים שלבו חלוק מלהאמין: **כי מן השמים דברתי** - וכתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם (דברים ד לו) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה, כבודו בשמים ואשו וגבורתו על הארץ. דבר אחר הרכין שמים ושמי השמים והציען על ההר, וכן הוא אומר (תהלים יח ט) ויט שמים וירד:

רש"י

(א) **ואל משה אמר עלה** - פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות, ובארבעה בסיון נאמר לו עלה: (ב) **ונגש משה לבדו** - אל הערפל: (ג) **ויבא משה ויספר לעם** - בו ביום: **את כל דברי ה'** - מצות פרישה והגבלה: **ואת כל המשפטים** - שבע מצות שנצטוו בני נח. ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה: (ד) **ויכתב משה** - מבראשית ועד מתן תורה, וכתב מצות שנצטוו במרה: **וישכם בבקר** - בחמשה בסיון: (ה) **את נערי** - הבכורות: (ו) **ויקח משה חצי הדם** - מי חלקו, מלאך בא וחלקו: **באגנות** - שני אגנות אחד לחצי דם עולה ואחד לחצי דם שלמים להזות אותם על העם. ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה והרצאת דמים שאין הזאה בלא טבילה: (ז) **ספר הברית** - מבראשית ועד מתן תורה ומצות שנצטוו במרה: (ח) **ויזרק** - ענין הזאה, ותרגומו וזרק על מדבחא לכפרא על עמא: (י) **ויראו את אלהי ישראל** - נסתכלו והציצו ונתחייבו מיתה, אלא שלא רצה הקב"ה לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן, ולזקנים עד, (במדבר יא א) ויהי העם כמתאוננים וגוי ותבער במ אש ה' ותאכל בקצה המחנה, בקצינים שבמחנה: **כמעשה לבנת הספיר** - היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל, שהיו משועבדים במעשה לבנים: **וכעצם השמים לטהר** - משנגאלו היה אור וחדוה לפניו: **וכעצם** - כתרנומו, לשון מראה: **לטהר** - לשון ברור וצלול: (יא) **ואל אצילי** - הם נדב ואביהוא והזקנים: **לא שלח ידו** - מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד: **ויחזו את האלהים** - היו מסתכלין בו בלב גס מתוך אכילה ושתייה, כך מדרש תנחומא. ואונקלוס לא תרגם כן. אצילי לשון גדולים, כמו (ישעיה מא ט) ומאציליה קראתיך, (במדבר יא כה) ויאצל מן הרוח, (יחזקאל מא ח) שש אמות אצילה: (יב) **ויאמר ה' אל משה** - לאחר מתן תורה: **עלה אלי ההרה והיה שם** - ארבעים יום:

שמות פרק כ

(טו) **ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה** ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות: (טז) **ויאמר משה אל העם אל תיכאוו כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו:** (יז) **ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים:** פ (יח) **ויאמר יקוק אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם:**

שמות פרק כד

(א) **ואל משה אמר עלה אל יקוק אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחיתם מרחק:** (ב) **ונגש משה לבדו אל יקוק והם לא יגשו והעם לא יעלו עמו:** (ג) **ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יקוק ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר יקוק נעשה:** (ד) **ויכתב משה את כל דברי יקוק וישכם בבקר ויבן מזבח תחת ההר ושתיים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל:** (ה) **וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים ליקוק פרים:** (ו) **ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח:** (ז) **ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר יקוק נעשה ונשמע:** (ח) **ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת יקוק עמכם על כל הדברים האלה:** (ט) **ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל:** (י) **ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר:** (יא) **ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו:** ס (יב) **ויאמר יקוק אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם:** (יג) **ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלהים:** (יד) **ואל הזקנים אמר שבו לנו בנה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן ויחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם:** (טו) **ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר:** (טז) **וישכחן כבוד יקוק על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן:** (יז) **ומראה כבוד יקוק כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל:** (יח) **ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה:**

את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם - כל שש מאות ושלוש עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן, ורבינו סעדיה פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצות התלויות בו: (יג) **ויקם משה ויהושע משרתו** - לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני, שהיה התלמיד מלוה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו רשאי לילך משם והלאה, ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלהים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל ארבעים יום, שכן מצינו, כשירד משה (לקמן לב יז) וישמע יהושע את קול העם ברעה, למדנו שלא היה יהושע עמם: (יד) **ואל הזקנים אמר** - בצאתו מן המחנה: **שבו לנו בזה** - והתעכבו כאן עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש ריבו: **חור** - בנה של מרים היה, ואביו כלב בן יפנה, שנאמר (דברי הימים א' ב יט) ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור. אפרת זו מרים, כדאיתא בסוטה (יא ב): **מי בעל דברים** - מי שיש לו דין: (טז) **ויכסהו הענן** - רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמראש חודש עד עצרת יום מתן תורה: **ויכסהו הענן** - להר: **ויקרא אל משה ביום השביעי** - לומר עשרת הדברות, ומשה וכל בני ישראל עומדים, אלא שחלק הכתוב כבוד למשה, ויש אומרים ויכסהו הענן למשה ששה ימים לאחר עשרת הדברות, והם היו בתחלת ארבעים יום שעלה משה לקבל הלוחות, ולמדך, שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ששה ימים: (יח) **בתוך הענן** - ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקב"ה למשה שביל [חופה] בתוכו:

רמב"ן שמות פרק כד

(א) **ואל משה אמר וגו'** - פרשה זו קודם עשרת הדברות בארבעה בסיון נאמרה לו, לשון רש"י. ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם, לאחר מתן תורה נאמר לו כן. גם אלו דבריו ז"ל. ואין הפרשיות באות כסדרן ולא כמשמען כלל. ועוד כתיב (להלן בפסוק ג) ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים, שהם המשפטים האלה הכתובים למעלה, שאמר בהם (לעיל כא א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, כי איננו נכון שיהיה על המשפטים שנצטוו בני נח ושנאמרו להם במרה שכבר שמעו וידעו אותם. ולא יאמר "ויספר" אלא בחדשות אשר יגיד: וכבר היטיב לראות ר"א שפירש הענין כסדרו, ואמר כי עד הנה (מלעיל כ כב עד כג לג) ספר הברית. והנה הפרשיות כלן באות כהוגן, כי אחר מתן תורה מיד בו ביום אמר השם אל משה כה תאמר אל בני ישראל אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם (לעיל כ כד), והתחיל לחזור ולהזהיר על ע"ז לא תעשון אתי (שם כ כג), וצוה אותו ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, וכל המצות הבאות אחרי כן, והשלים באזהרת הע"ז שימצאו בארץ ובעובדיה (לעיל כג לב לג) ואמר לו אחרי צוותך זה להם, עלה אל ה' אתה ואהרן. והזכירה הפרשה כי משה עשה כמצות ה', ובא אל המחנה ויספר לעם את כל דברי ה' (פסוק ג) כאשר צוה אותו כה תאמר אל בני ישראל וגו' (לעיל כ יח), ואת כל המשפטים כאשר צוהו ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (לעיל כא א), וקבלו הכל בשמחה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה. והטעם, כל הדברים האלה אשר דבר לך השם נעשה, כי מאמינים אנחנו בדברך, כמו שספר במשנה תורה (דברים ה כד) ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' אלהינו אליך ושמענו ועשינו. ואז כתבם משה (פסוק ד): והנה משה כתב ביום ההוא בספר כל מה שנצטווה, חקים ומשפטים ותורות, והשכים בבקר ממחרת היום ההוא לכרות להם ברית על הכל, ובנה המזבח (פסוק ד), וזבח הזבחים (פסוק ה), ונתן חצי הדם על מזבח ה' וחצי הדם שם באגנות (פסוק ו), ולקח הספר שכתב מאמש וקראו באזניהם, וקבלו עליהם עוד לבא בברית עמו, ואמרו (פסוק ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע אליך, מכל אשר תצוה מאתו ית'. ואז זרק עליהם חצי הדם (פסוק ח), כי זאת אות הברית לבא השנים בחלקים שוים. ואחרי שהשלים מעשיו עמהם הוצרך למלאת דבר ה', שאמר לו ה' עלה אתה ואהרן וגו'. וזהו שאמר (בפסוק ט) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא וגו'. ועשה עוד מה שצווה (בפסוק ב) ונגש לבדו אל ה', והוא שאמר (בפסוק יח) ויבא משה בתוך הענן וגומר. והנה מעשה הברית ביום המחרת למתן תורה, ובו היתה העליה שעלה משה אל ההר (פסוק יג), וממנה נתעכב שם ארבעים יום. והוא שפירש הכתוב (פסוק טז) ויקרא אל משה ביום השביעי וגו', ונאמר (פסוק יח) ויבא משה בתוך הענן. וכל זה מתוקן ומבואר: וראיתי במכילתא (לעיל יט ו) שנחלקו בדבר, יש שאמרו שהיה קודם מתן תורה בחמישי, ואמר להם הרי אתם קשורים תפוסים וענובים מחר באו וקבלו עליכם את כל המצות. ורבי יוסי בר' יהודה אמר בו ביום נעשו כל המעשים, כלומר בו ביום לאחר מתן תורה נעשו המעשים של סיפור העם וכתובת ספר הברית, הכל כמו שפירשנו. ולזה שומעין שאמר כהלכה:

שפת אמת לפרשת נשא [תרנ"ה]

מדרש יקרה היא מפנינים מכ"ג שנכנס לפני ולפנים ת"ח קודם ע"ש. כי הגם שיש סדר מדריגות בעולם אבל התורה היא שמותיו של הקב"ה שנק' שלום. וכ' תורת ה' תמימה. פי' תמימה שלימות. שיש בכל אות הכל. ולכן אין מוקדם ומאוחר בתורה כי הוא אחדות באלקי אחד. ולכן נסמכו פרשיות הללו מבחירת הלויים שהיו לפנים מהדגלים. והכהנים במדריגה פנימיות יותר וכ"ג למעלה מכולם. ואח"כ פרשת נזיר שיכול כל איש ישראל להמשיך עליו הקדושה כמו קדושת כ"ג דכתיב נזר אלקיו על ראשו והוא בכח התורה כמ"ש כי יפליא בכח הדיבור בפה שהוא כח התורה בישראל. וע"ז איתא פי' הכ' הביאני המלך חדריו אעפ"כ נגילה ונשמחה בך ביותר. ב"ך הוא כ"ב אתוין דאורייתא וקב"ה וישראל כולו חד :

פי' הרמב"ן עה"ת - הקדמה

עוד יש בידינו קבלה של אמת כי כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה שהתיבות מתחלקות לשמות בענין אחד כאילו תחשוב על דרך משל כי פסוק בראשית יתחלק לתיבות אחרות כגון בראש יתברא אלהים וכל התורה כן מלבד צירופיהן וגימטרייתיהן של שמות וכבר כתב רבינו שלמה בפירושו בתלמוד ענין השם הגדול של ע"ב באיזה ענין הוא בשלשה פסוקי' ויסע ויבא ויט ומפני זה ספר תורה שטעה בו באות אחת במלא או בחסר פסול. כי זה הענין יחייב אותנו לפסול ס"ת שיחסר בו ו' אחד ממלות אותם שבאו מהם ל"ט מלאים בתורה או שיכתוב הו' באחד משאר החסרי' וכן כיוצא בזה אע"פ שאינו מעלה ולא מוריד כפי העולה במחשבה וזה הענין שהביאו גדולי המקרא למנות כל מלא וכל חסר וכל התורה והמקרא ולחבר ספרים במסורת עד עזרא הסופר הנביא שנשתדל בזה כמו שדרשו מפסוק ויקראו בספר בתורת האלהים מפורש ושום שכל ויבינו במקרא.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.